

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΝΟΛΛΑΣ

ΣΤΟΝ ΤΟΠΟ

Διηγήματα

ΙΚΑΡΟΣ

ΣΤΟΝ ΤΟΠΟ

Διηγήματα

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΝΟΛΛΑ

- Νεράιδα της Αθήνας (νουβέλα), Άμστερνταμ, 1974
Πολυξένη (διηγήματα), Αθήνα 1974
Το τρυφερό δέρμα (διηγήματα), Καστανιώτης, 1982
(Κρατικό βραβείο Διηγήματος)
Τα καλύτερα χρόνια (νουβέλα), Καστανιώτης, 1984
Το πέμπτο γένος (νουβέλα), Καστανιώτης, 1988
Ονειρεύομαι τους φίλους μου (διηγήματα), Καστανιώτης, 1990
Ο τύμβος κοντά στη θάλασσα (μυθιστόρημα), Καστανιώτης, 1992
(Κρατικό Βραβείο Μυθιστορήματος)
Ο άνθρωπος που ξεχάστηκε (μυθιστόρημα), Καστανιώτης, 1994
Τα θολά τζάμια (διηγήματα), Καστανιώτης, 1996
(Βραβείο Διηγήματος Περιοδικού Διαβάζω)
Μικρά ταξίδια, Καστανιώτης, 1998
Φωτεινή μαγική (μυθιστόρημα), Καστανιώτης, 2000
Ανθολογία γεωργιανής ποίησης (19ος-20ός αιώνας), Καστανιώτης, 2002
(Σε συνεργασία με την Άνι Τσικοβάνι)
Από τη μία εικόνα στην άλλη (μυθιστόρημα), Καστανιώτης, 2003
Νεράιδα της Αθήνας - Πολυξένη, Καστανιώτης, 2004
Ο παλαιός εχθρός (διηγήματα), Καστανιώτης, 2004
(Βραβείο Ιδρύματος Ουράνι της Ακαδημίας Αθηνών)
Φύλλα καπνού, Εστία, 2005
Ναυαγίων πλάσματα (νουβέλα), Κέδρος, 2009
Ο καιρός του καθενός (μυθιστόρημα), Καστανιώτης, 2010

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

- Μίκαελ Άουγκουστιν, Η σύμπτωση και άλλες ιστορίες, Μελάni, 2008
Ντέιβιντ Τόμσον, Rosebud (Η ζωή του Όρσον Γουέλς), Πάπυρος, 2008

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΝΟΛΛΑΣ

ΣΤΟΝ ΤΟΠΟ

Διηγήματα

ΙΚΑΡΟΣ

ΜΩΡΟ ΣΤΗΝ ΑΙΩΡΑ

*«Μωρέ παιδιά καμμένα
παιδιά ξενιτεμένα»*

ΟΡΟΛΑΝΤΟ, για λόγους προσωπικούς, αλλά και για τις ανάγκες αυτής της ιστορίας, είχε αλλάξει το όνομά του. Την πρώτη φορά που άκουσε να τον φωνάζουν με το καινούργιο του όνομα ξαφνιασθηκε, νόμισε πως απευθύνονταν σε κάποιον άλλο. «Ρούλη», είχε μιλήσει αυστηρά εκείνη η γυναίκα που της είχε ασβεστώσει ένα δωμάτιο, «Ρούλη, λέω. Τα λεφτά δεν τα χαρίζουμε. Πρέπει να τα δουλεύεις». Και είχε πονέσει διπλά γιατί δεν ήταν μόνο η πίκρα της μετονομασίας. Ήταν που εκείνη η γυναίκα με την τριχωτή κρεατοελιά στο μάγουλο, μιλούσε λες και το πουκάμισό του δεν είχε μουσκέψει στον ιδρώτα του προσώπου του, όση ώρα προσπαθούσε να βολέψει το κοτέτσι της που το είχε μετατρέψει σε αυθαίρετο δωμάτιο.

Η ανάγκη να φάει ένα κομμάτι ψωμί κι ο πόνος του ξεριζωμού από τον τόπο του, όπου κι εκεί είχε αρχίσει να νιώθει ξένος, είχαν δημιουργήσει ένα στρώμα λάσπης γύρω απ' την ψυχή του. Γιατί, ενώ τα δάχτυλά του ήξεραν τόσο καλά τον τρόπο να γλιστράνε από τα λευκά στα μαύρα πλήκτρα και πάλι πίσω, τώρα έπρε-

πε να σφίγγουν ταβανόβουρτσες και πινέλα. Ήταν την εποχή που όλα ήρθαν τα πάνω-κάτω και διαλύθηκαν τα μουσικά θέατρα και τα ωδεία, διαλυμένος κι αυτός αλλά ζωντανός, έπρεπε να ζήσει. Κι έτσι προέκυψαν οι ασβέστες και το μυστήρι.

Είχε περάσει καιρός από τότε, αλλά το κατακάθι της θλίψης είχε παραμείνει. Η αλήθεια είναι πως τον τελευταίο καιρό νιώθει την κρούστα της λάσπης να σκάει, να κάνει ρωγμές, στον ήχο μιας πιανόλας, καθώς βγάζει το ψωμί του, πάει ένας χρόνος τώρα, με ένα συνεταιρικό φορητό συνθεσάιζερ. Όπως αέρας της ανοίξεως είχε φυσήσει στη ζωή του ο Αναστάσης από ένα ορεινό χωριό της Εύβοιας, άσχετος με τα μουσικά, ιδιοκτήτης όμως, κληρονόμος ή σφετεριστής, ενός μουσικού οργάνου. Ανεβοκατέβαιναν τους μεγάλους δρόμους και ζούσαν μοιράζοντας τις λίγες δεκάρες που περαστικοί έριχναν στο μικρό τους καλάθι, όπως μοιράζονταν μια εγκαταλελειμμένη αποθήκη που είχε εντοπίσει ο Αναστάσης, όταν σταμάτησε να κοιμάται στο σταθμό των τρένων. Η διαφορά τους ήταν πως ο ένας έλπιζε να ξαναπαίξει πιάνο κι ο άλλος ν' ανοίξει ένα καφενείο στο χωριό του. Στην ουσία δεν ήταν διαφορά, καθώς κι οι δυο τους περιέμεναν ένα αύριο που καθημερινά έμοιαζε πιο αμφίβολο, καθώς ούτε οι οικονομίες του ενός, ούτε οι καλλιτεχνικές προοπτικές του άλλου άφηναν περιθώρια να γίνει πραγματικότητα το σχέδιο. Αν είχαν κάτι κοινό, ήταν το ριγμένο βλέμμα τους στο χώμα, όταν κόβανε φέτες την κάθε μέρα κι ακριβοδίκαια τη μοιραζόταν μεταξύ τους. Κι όμως, ενώ η κάθε μέρα έμοιαζε το ίδιο μαύρη με την προηγούμενη, το όνειρο εκείνο τούς έκανε να ξυπνούν κάθε

πρωί στολίζοντάς το με τις πιο άχρηστες λεπτομέρειες. Και να παίζει πάντα κάθε πρωί ο Ρολάντο, πριν ξεκινήσουν, μια μελωδία για την πάρτη τους, λες και την υπόλοιπη μέρα κάναν άλλη δουλειά. «Άσκηση», απαντούσε στην γκρίνια του Αναστάση ο Ρολάντο. «Άσκηση», επαναλάμβανε και για τις βραδινές μελωδίες με όλο το σκυλορεπερτόριο, όταν μαζεύονταν γύρω από ένα πακέτο σουβλάκια με πατάτες και δυο φτηνές ρετσίνες.

«Μας παίρνετε τις δουλειές, μας παίρνετε και τα τραγούδια. Πού θα πάει αυτό, ρε;... Θα μας πάρετε και τα σπίτια;» Ο Αναστάσης που μιλούσε έτσι, όχι μόνο τώρα ξαπλωμένος σε μια ξεχαρβαλωμένη πολυθρόνα από ξεφτισμένο βελούδο, αλλά κι όταν σέρνονταν εδώ κι εκεί για να βγάλουνε τη μέρα, είχε ζήσει για χρόνια στο δρόμο. Κυριολεκτικά. Σε σταθμούς τρένων, λεωφορείων και τελευταία σ' εκείνη την αποθήκη που φιλοξενούσε τον Ρολάντο. Είχαν περάσει δέκα χρόνια απ' όταν δραπέτευσε από την οικογένειά του για να κατρακυλήσει στον παράδεισο της Αθήνας, παρατώντας ένα καλύβι κι ένα χέρσο χωράφι στο χωριό του.

Είχαν στρωθεί στο σαλόνι του σπιτιού της Νίνας, μιας παλιάς γκόμενας του Ρολάντο, και μέρα που ήταν κουβάλησαν και λίγους κουραμπιέδες, προσβλέποντας σε κάνα κέρασμα. Η Νίνα, όσο περνούσε η μπογιά της έκανε μασάζ και τώρα, μάνα ενός μωρού χωρίς πατέρα, φρόντιζε μια γιαγιά. Βρήκαν κάτι μπίρες στο ψυγείο και σκούπισαν ό,τι λικέρ και κονιάκ βρίσκονταν σε μια αραχνιασμένη κομόντ. Ήταν ένα σπίτι παρτάιρο, καθώς όλος ο δρόμος είχε δοθεί αντιπαροχή και τον στόλιζαν γκρίζες ομοιόμορφες πολυκατοικίες, έτσι που η

μονοκατοικία έμοιαζε σαν απόηχος του παρελθόντος, αλλά και της απουσίας κάποιου που θα είχε συμφέρον από την κατεδάφισή της.

Η γριά από μέσα δεν είχε πάψει να τους λούζει με βρισιές και κατάρες ξεψυχισμένες, επειδή η Νίνα είχε φύγει για λίγο και σήμερα πάνε δυο μέρες χωρίς να φανεί. «Πάλι καλά που καταφέρνω και σέρνομαι να το φροντίζω. Αλλά πόσο θ' αντέξω κι εγώ, η δόλια;»

«Θα πετάχτηκε για κάνα έξτρα μεροκάματο», την παρηγόρησε ο Ρολάντο και ψιθύρισε, «Καμιά εξυπηρέτηση μοναχικού γέρου πήγε να κάνει και παράτησε το μωρό, η βρόμα». Και συμπλήρωσε επιγραμματικά και με ύφος αυθεντίας, «οι περισσότερες είναι βρομάρες». Σαν νχώ τού απάντησε από μέσα η σπηλαιώδης φωνή της γριάς, «Όλες τους! Είναι πουτάνεεεες όλες!». Κι ύστερα σαν να πήρε δύναμη από εκείνη την κραυγή, πρόσθεσε, «Στα τσακίδια από δω, αλήτες! Αλλοδαποί που μας βρομίσате τον τόπο. Ουστ από δω χάμω!».

«Τι λες κυρά Ρουμπίνη; Αλλοδαπός εγώ;... Εγώ είμαι ο Αναστάσης».

«Εσύuuuuuu... είσαι χειρότερος εσύuuuuu», ξανάπήρε φόρα η γριά και το μωρό που είχε προς στιγμήν ησυχάσει ξανάρχισε το κλάμα.

Ο Αναστάσης το πήρε στην αγκαλιά του να το ησυχάσει. Είναι πανύψηλος και χοντροκόκαλος, έτσι που το μωρό στα άγαρμπα χέρια του μοιάζει με μια φρατζόλα ψωμί. Ο Ρολάντο, θέλοντας να συμβάλει κι αυτός στο κανάκεμα του μωρού το κουνάει πέρα-δώθε στην κούνια, έτσι που σε λίγο αντί να αερολογούν, ρουφούσαν μπίρες και πηγαινοφέρναν το μωρό ανάμεσά τους. Σαν δυο γερασμένες παραμάνες που, έχοντας

εξαντλήσει όλα τα νανουρίσματα και τα παραμύθια, προσπαθούσαν να ησυχάσουν το μωρό, ζαλίζοντάς το.

Το μωρό συνέχισε να κλαψουρίζει κι ο Ρολάντο έσταξε λίγο πορτοκάλι στο μαντίλι του και το 'δωσε στο μωρό που λαίμαργα το βύζαξε κι ησύχασε.

«Ρε μαλάκα, πάμε να φύγουμε. Ο κόσμος τρέχει σαν τρελός να ψωνίσει εκεί έξω, μέρα που είναι. Πάμε να προλάβουμε να πάρουμε τίποτα ρέστα!... Δεν αξίζει τον κόπο να κάνουμε τις νταντάδες», γκρίνιασε ο Αναστάσης που είχε βάλει στο μάτι μια ασημένια κούπα.

Ο Ρολάντο σκέφτηκε πως αυτός ο άνθρωπος ήταν τόσο έξυπνος που συχνά γινόταν βλάκας και είπε, «Μια ψυχή πρέπει πρώτα να ζήσει για να μάθουμε κάποια στιγμή τι αξίζει. Να ζήσει όμως πρώτα». Και πρόσθεσε ύστερα από λίγο, περισσότερο μιλώντας στον εαυτό του παρά στον Αναστάση, «Έτσι παρατημένο, που το 'χει αφήσει αυτή η πουτάνα, πόσο θ' αντέξει;... Τι λες να το παίρναμε μαζί μας; Να το φροντίζαμε τουλάχιστον».

Ο άλλος δεν μίλησε και τον κοίταξε για λίγο στα μάτια, «Τι λες, ρε, λάλησες;»

Ο Ρολάντο δεν απάντησε, μόνο είπε νοσταλγικά, «Να πάρει νόημα η ζωή μας».

Ο Αναστάσης που είχε μεγαλώσει χωρίς μάνα, άφησε να περάσει λίγη ώρα πριν μιλήσει και πει, «Νόημα; τι νόημα;» Κι ύστερα από λίγο, πρόσθεσε κοροϊδευτικά, «Ρε συ, μπας και μου κάνεις πρόταση γάμου;» κι ύστερα πιο σοβαρά, είπε, «Τα παιδιά χρειάζονται γυναίκα για να μεγαλώσουν».

«Γιατί», ρώτησε ο Ρολάντο, «Τι χρειάζεται μια γυναίκα, αφού γυναίκα το παράτησε», κι ο Αναστάσης, που

αισθάνθηκε πως ο άλλος φανταζόταν κιόλας τον εαυτό του πατέρα, είπε, «Επειδή εμείς μπορεί να το καταστρέψουμε, γι' αυτό... Ξέρω εγώ απ' τον δικό μου τι τράβηξα... Με φαντάζεσαι τσέλιγκα;», ρώτησε αυτάρεσκα, όπως θα μιλούσε ένας αυτοδημιούργητος μαγαζάτορας, ενώ ήταν γνωστό πως ο πατέρας του υπήρξε τσοπάνος και ακτήμων.

«Εμένα όμως ο δικός μου μ' έκανε μουσικό και το 'χω καμάρι».

«Καμάρι, ε; Και με τα λεφτά που μου χρωστάς, πώς θα γίνει, ρε στουρνάρι; Με καμάρι θα μου τα ξοφλήσεις;»

Ο Αναστάσης φιλοξενούσε τον Ρολάντο σ' εκείνο το στάβλο με τη συμφωνία να πληρώνει ένα νοίκι, που εκείνος δεν είχε ποτέ μέχρι σήμερα καταβάλει. Του το θύμιζε, γιατί έντρομος σκέφτηκε πως ο άλλος ήταν έτοιμος να φέρει ένα μωρό στο σπίτι τους. Ένα μωρό, και συμπλήρωσε ήσυχα, «Πάμε, ρε Ρολάντο. Δεν μπορούμε να βοηθήσουμε. Ξέρεις πόσοι περιμένουν εκεί έξω να σωθούν;» Μίλησε έτσι ο Αναστάσης κι ο Ρολάντο είπε, «Να, ένας καλός τρόπος να μην κάνεις για κανέναν τίποτα. Αφήνεις ένα μωρό δίπλα σε μια ετοιμοθάνατη, επειδή δεν μπορείς να τους σώσεις όλους. Εγώ γι' αυτό εδώ σου μιλάω, γι' αυτό που βλέπεις μπροστά σου και σου σφίγγει το δάχτυλο», και πρόσθεσε αυστηρά, έτσι που ο άλλος έβαλε τα γέλια και χαλάρωσε η ένταση, «Και δεν θέλω να με λες Ρολάντο. Ρούλη με λένε».

«Άντε να φεύγουμε, Ρούλη», είπε ο Αναστάσης ήρεμα, ρίχνοντας στην τσέπη του εκείνη την ασημένια κούπα που δεν είχε πάψει να στιμάρει από την πρώ-

τη στιγμή, «Πάμε να τους προλάβουμε πριν τα ξοδέψουν όλα».

«Εγώ πάντως, το μωρό δεν το αφήνω να πεθάνει μια νύχτα σαν αυτή», είπε αποφασιστικά ο Ρολάντο. «Θα το πάρω και θα ψάξω τη μάνα του. Κάποια θα βρω να το φροντίσει».

Αυτό το σχέδιο ξεπερνούσε τον Αναστάση και φώναξε δυνατά, «Μωρό στο σπίτι μου δεν μπαίνει. Αν τολμήσεις να το πας στο σπίτι μου, κάηκες. Θα σε καταγγείλω. Ξέρεις πόσα χρόνια θα φας για αρπαγή ανηλίκου;» Κι επειδή τον έβλεπε να φασκιώνει το μωρό με μια κουβέρτα, πρόσθεσε γλυκά, πιστεύοντας πως τα λόγια του θα τον κάνανε ν' αλλάξει σχέδιο, «Και θ' αφήσουμε τη γιαγιά μόνη της στο έλεος του Θεού; Αυτή δεν τη σκέφτεσαι;» Ήταν έτοιμος να πέσει στα γόνατα, όταν τέλειωσε με μια θεατρική πόζα, «Τόσο άκαρδος έγινες, βρε Ρούλη;»

Ο Ρολάντο, γιατί όταν έπαιρνε τέτοιες αποφάσεις ήταν ο Ρολάντο που τις έπαιρνε, είπε κοφτά από την πόρτα, «Κάτσ' εσύ εδώ, να φυλάς τα ερείπια. Εγώ φεύγω».

Ο Αναστάσης τον πρόλαβε στο δρόμο, πριν στρίψει τη γωνία, και τον κράτησε απ' το φθαρμένο σακάκι. «Και για πού το 'βαλες, ρε βλάχο;» Πήρε στην αγκαλιά του το μωρό, που τώρα έμοιαζε μικρότερο από πριν, κι έβαλε στα χέρια του Ρολάντο το συνθεσάιζερ. «Αφού δεν το ξέρω το εργαλείο. Και μόνος μου δεν θέλω να μείνω».

Ο Ρολάντο δεν μίλησε κι έβαλε μπροστά την «Άγια νύχτα» που την έπαιζαν ασταμάτητα από το πρωί. «Το καλό που σου θέλω να βρούμε γρήγορα τη μάνα του»,

μίλησε αυστηρά ο Αναστάσης κι ο Ρολάντο απάντησε χαμογελώντας, «Το καλό που σου θέλω, να πάμε να το κοιμήσουμε γρήγορα, να πιούμε κάνα κρασί».